

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003098

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-07-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: № 128-к від 14.08.2025

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Фокіна Анастасія Олександрівна

2. Anastasiia O. Fokina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 24-07-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9530

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.15.15

Тема дисертації:

1. Політичні права громадян як предмет судового захисту в Україні
2. Political rights of citizens as a subject of judicial protection in Ukraine

Реферат:

1. У дисертаційному дослідженні політичних прав громадян, що становлять предмет судового захисту, здійснено теоретичні узагальнення і запропоновано нове вирішення наукової проблеми, яке полягає у розробці теоретичних положень щодо визначення поняття політичних прав та у формулюванні практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення судового захисту в Україні політичних прав і свобод громадян в якості їх основної юридичної гарантії, в умовах запровадження у державному управлінні нових цифрових технологій. Цей напрямок дослідження не був предметом спеціального вивчення у наукових роботах вітчизняних вчених. Встановлено, що сферу існування та реалізації політичних прав становлять політичні відносини, які складаються між публічно-владними суб'єктами (якими є держава і органи місцевого самоврядування) та громадянським суспільством; між державою і людиною (громадянами або підданими держави); між колективними суб'єктами громадянського суспільства (нацією, політичними партіями, рухами

тощо) та індивідуальними членами суспільства з приводу організації та реалізації в суспільстві політичної (публічної) влади. Стверджується, що право суб'єкта, через яке забезпечується його участь безпосередньо у політичних відносинах щодо організації та реалізації політичної влади, вирізняється з інших прав суб'єктів як політичне право. Визначено, що на відміну від інших категорій прав людини і громадянина, за якими стоїть особистий приватний інтерес суб'єкта права, політичні права громадян виражають лише публічний інтерес суб'єкта права щодо його участі в організації та здійсненні політичної влади в суспільстві. Зроблено висновок, що обов'язковою ознакою суб'єкта політичного права є його статус громадянина України, як фіксації зв'язку з державою. Окрема людина виступає в якості суб'єкта політичних прав лише як політична особистість, якою її робить інститут громадянства. З'ясовано, що в Конституції України рівною мірою наділяються політичними правами виключно громадяни України, але не інші особи, які не мають статусу громадянина України. Відзначено, що громадяни України мають найширше коло конституційних прав і свобод, на відміну від іноземців та осіб без громадянства, яких закон обмежує в частині їх участі в політичних відносинах та реалізації політичних прав і свобод. Обґрунтовано, що суб'єктами політичних прав є як людські індивіди, так і організації людей: політичні партії, політичні рухи, інші суспільно-політичні утворення, парламентська опозиція, тощо, які безпосередньо здійснюють публічно-владне управління суспільством або беруть участь у політичному процесі в інших формах. Стверджується, що політичні права існують як індивідуальні, а також права групових чи колективних суб'єктів лише у контексті реалізації політичної влади Українського народу, яким є громадяни України всіх національностей та який є визначальним суб'єктом політичних прав в Україні. Сформульовано авторське визначення політичних прав громадян, якими є такі права індивідуальних суб'єктів політичних відносин, через які громадяни України на конституційній основі безпосередньо реалізують владу Українського народу, як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні. На підставі цього визначення окреслено перелік політичних прав громадян, закріплених в Україні на конституційному рівні. Запропоновано в частині політичних відносин щодо організації та реалізації політичної влади виокремити такі політичні права: 1) право на свободу об'єднання; 2) право на участь в управлінні державними справами, як комплексне політичне право громадян України, що включає: право брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах, виборчі права (право обирати та бути обраним), а також право рівного доступу до державної служби та до служби в органах місцевого самоврядування; 3) право на мирні зібрання; 4) право на петицію. Наголошено, що основоположною юридичною гарантією політичних прав є їх судовий захист, як різновид державноправового захисту, який реалізується судами; останні, у свою чергу, підпорядковують свою діяльність і свої рішення закону, як нормативній основі права. Зазначено, що поряд із правом громадян на судовий захист важливими є такі їх юридичні гарантії політичних прав як: заборона обмеження конституційних прав і свобод; заходи юридичної відповідальності; право на професійну правничу допомогу; конституційний статус Президента України в якості гаранта прав і свобод людини і громадянина; діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Обґрунтовано, що судовий захист політичних прав об'єктивно повинен становити предмет діяльності судів адміністративної юрисдикції (адміністративних судів), оскільки ці права мають характер публічних прав і однією із сторін у таких судових справах завжди виступає суб'єкт публічно-владних повноважень.

2. In the dissertation study of political rights of citizens which are the subject of judicial protection, the author makes theoretical generalizations and proposes a new solution to the scientific problem, which consists in developing theoretical provisions on the definition of the concept of political rights and formulating practical recommendations aimed at improving judicial protection of political rights and freedoms of citizens in Ukraine as their main legal guarantee, in the context of introduction of new digital technologies in public administration. This area of research has not been the subject of special study in the scientific works of national scholars.

The author establishes that the sphere of existence and exercise of political rights is constituted by political relations which develop between public authorities (such as the State and local self-government bodies) and civil society between the State and a person (citizens or subjects of the State)

between collective civil society actors (the nation, political parties, movements, etc.) and individual members of society regarding the organization and exercise of political (public) power in society. It is argued that the right of a subject which ensures his/her participation directly in political relations concerning the organization and exercise of political power is distinguished from other rights of subjects as a political right. It is determined that, unlike other categories of human and civil rights, which are based on the personal private interest of a subject of law, political rights of citizens express only the public interest of a subject of law in his/her participation in the organization and exercise of political power in society. The author concludes that the mandatory feature of a subject of political law is his/her status of a citizen of Ukraine as a fixation of the connection with the State. An individual acts as a subject of political rights only as a political personality, which the institution of citizenship makes him/her. It is established that the Constitution of Ukraine equally endows only citizens of Ukraine with political rights, but not other persons who do not have the status of a citizen of Ukraine. It is noted that citizens of Ukraine have the widest range of constitutional rights and freedoms, unlike foreigners and stateless persons who are restricted by law in terms of their participation in political relations and exercise of political rights and freedoms. It is substantiated that the subjects of political rights are both human individuals and organizations of people: political parties, political movements, other socio political formations, parliamentary opposition, etc. which directly exercise public administration of society or participate in the political process in other forms. It is argued that political rights exist as individual rights, as well as rights of group or collective subjects only in the context of the exercise of political power by the Ukrainian people, which are citizens of Ukraine of all nationalities, and which are the determining subject of political rights in Ukraine. The author's definition of political rights of citizens is formulated, which are the rights of individual subjects of political relations through which citizens of Ukraine, on a constitutional basis, directly exercise the power of the Ukrainian people as the bearer of sovereignty and the only source of power in Ukraine. Based on this definition, the author outlines the list of political rights of citizens enshrined in Ukraine at the constitutional level. The author proposes to distinguish the following political rights in terms of political relations concerning the organization and exercise of political power: 1) the right to freedom of association 2) the right to participate in the management of public affairs as a comprehensive political right of Ukrainian citizens, which includes: the right to participate in all-Ukrainian and local referendums, electoral rights (the right to vote and to be elected), as well as the right of equal access to the civil service and to service in local self-government bodies 3) the right to peaceful assembly 4) the right to petition. It is emphasized that the fundamental legal guarantee of political rights is their judicial protection as a type of state legal protection implemented by courts 5) the latter, in turn, subordinate their activities and decisions to the law as the normative basis of law.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Фокіна А. О. Політичні права і свободи людини і громадянина в Україні: концептуальні засади дослідження. Часопис Київського університету права. 2021. № 3. С. 102107. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/issue/view/84/№32021>.
- Фокіна А. О. До питання обмеження політичних прав і свобод громадян в Україні в умовах воєнного стану. Law. State. Technology. 2022. № 1. С. 2533. DOI: <https://doi.org/10.32782/LST/202214>. URL: <https://journals.politehnica.dp.ua/index.php/lst/article/view/105/89>.
- Фокіна А. О. Юридичні гарантії політичних прав громадян України: теоретичні підходи до розуміння. Юридичний вісник. 2023. № 4. С. 231238. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2023.29>. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2023/29.pdf.
- Fokina, A. O., Yushchuk, O. O., Kunenko, I. S., Ryndiuk, V. I., & Machuska, I. B. Normative determination of guarantees of political rights in the sphere of administrative justice (Нормативне визначення гарантій політичних прав у сфері адміністративної юстиції). Amazonia Investiga. 2023. № 12 (72). P. 246253. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.72.12.22>. URL: <https://amazoniainvestiga.info/check/72/22246253.pdf> (Scopus).
- Фокіна А. О. Правові позиції Конституційного Суду України з питань реалізації і захисту політичних прав громадян. Право та державне управління. 2024. № 1. С. 3138. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.1.4>. URL: http://pdujournal.kpu.zp.ua/archive/1_2024/6.pdf.
- Фокіна А. О. Впровадження системи електронного голосування в Україні: реалії та перспективи. Розбудова правової держави в Україні в умовах інформаційного суспільства: матеріали Міжнар. наук.практ. конф. (м. Київ, 1011 груд. 2021 р.). Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. 2021. С. 2528. URL: https://tnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/04/ТНУ_Право_Декабрь_2021.pdf.
- Фокіна А. О. Особливості правового регулювання обмеження деяких конституційних прав і свобод в умовах воєнного стану в Україні. Розвиток громадянського суспільства як необхідна складова європейської інтеграції України: матеріали Всеукр. наук.практ. конф. (м. Київ, 06 жовт. 2022 р.). Київ. ЛьвівТорунь: LihaPres, 2022. С. 311314. DOI: <https://doi.org/10.36059/978966397271884>. URL: <http://catalog.lihapres.eu/index.php/lihapres/catalog/view/166/2387/56851>.
- Фокіна А. О. До питання взаємозв'язку політичних прав громадян та права на громадянство в Україні. Проблеми правової системи України : матеріали II Всеукр. наук.практ. конф. (м. Черкаси, 13 груд. 2022 р.) / [Упоряд. : І. Ю. Стадник, С. С. Юрко]; Міністерство освіти і науки України, Черкаський державний технологічний університет. Черкаси: ЧДТУ. 2022. С. 1618. URL: https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/4296/1/Матеріали%20%20конференції_Проблеми%20правової%20
- Фокіна А. О. Деякі аспекти щодо судового захисту політичних прав громадян в Україні. Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: матеріали Всеукр. наук.практ. семін. (м. Дніпро, 9 груд. 2022 р.). Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2023. С. 6465. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/15340/1/макет_саміт_2022.pdf.
- Фокіна А. О. Щодо юридичних гарантій політичних прав громадян України. Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених: матеріали Всеукр. наук.практ. конф. до Дня науки та 30річчя Національної академії правових наук України (м. Київ, 18 трав. 2023 р.). Одеса: Видавництво «Юридика». 2023. С. 198201. URL: https://lawmaking.academy/wpcontent/uploads/KRC_confAktualnipytannya_traven_2023.pdf.
- Фокіна А. О. Політичні права громадян: теоретичні підходи до розуміння сутності поняття. Роль юриспруденції у формуванні сучасного суспільства: матеріали IX Міжнар. наук.практ. конф. Част. 1. (м. Київ, 10 жовт. 2023 р.). Київ: ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом». 2023. С. 229232.

- Фокіна А. О. Судовий захист як ключова юридична гарантія у рішеннях Конституційного Суду України. Актуальні проблеми державотворення та правозастосування: матеріали Всеукр. наук.практ. конф. (м. Дніпро, 07 груд. 2023 р.). Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. 2024. С. 97100. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/14779/1/макет_Збірник%20конф.%2007.12.2023.pdf.
- Фокіна А. О. Окремі складові електронної демократії як гарантії реалізації та забезпечення політичних прав громадян. Чорноморські наукові студії: X Всеукр. мультидисципл. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2024 р.). Одеса. ЛьвівТорунь: LihaPres. 2024. С. 9194. DOI: <https://doi.org/10.36059/978966397405726>. URL: <http://catalog.lihapres.eu/index.php/lihapres/catalog/view/283/8875/199391>.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0123U104042

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Корнієнко-Зенкова Наталія Миколаївна

2. Nataliia M. Korniienko-Zienkova

Кваліфікація: к.ю.н., 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Управління справами Апарату Верховної Ради України

Код за ЄДРПОУ: 20064120

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 5, Київ, 01008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Верховна Рада України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Боняк Валентина Олексіївна

2. Valentyna O. Boniak

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3167-8514

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Дніпровський державний університет внутрішніх справ**Код за ЄДРПОУ:** 08571446**Місцезнаходження:** пр. Гагаріна, 26, Дніпро, Дніпровський р-н., 49005, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство внутрішніх справ України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Гришко Оксана Миколаївна

2. Oksana M. Grishko

Кваліфікація: к. ю. н., доцент, 12.00.08**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-2579-0884**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана**Код за ЄДРПОУ:** 02070884**Місцезнаходження:** просп. Берестейський (Перемоги), 54/1, Київ, 03680, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Максакова Руслана Миколаївна

2. Ruslana M. Maksakova

Кваліфікація: д.ю.н., проф., 12.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-1755-1234**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Національний університет "Запорізька політехніка"**Код за ЄДРПОУ:** 02070849**Місцезнаходження:** вул. Жуковського, буд. 64, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69063, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти**

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Омельченко Наталія Леонідівна
2. Nataliia L. Omelchenko

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3096-257X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417130

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Камінська Наталія Василівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Камінська Наталія Василівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Топонар О.І.

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна